

Особливості впровадження Державного
стандарту початкової загальної освіти
для дітей з особливими освітніми
потребами, затвердженого постановою
КМУ від 21 серпня 2013р. № 607

Районна психолого-медико-педагогічна
консультація Бердянської районної ради

Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами – базовий інструмент реалізації конституційного права на освіту дітей з особливими потребами.

Державний стандарт – комплексний нормативний документ, що охоплює зміст освітніх галузей і Базовий навчальний план.

Цей **Державний стандарт** розроблений на основі Державного стандарту початкової загальної освіти, затвердженого постановою КМУ від 20 квітня 2011 р. № 462.

Державний стандарт визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною розвивально-корекційною роботою.

Термінологічні поняття

Діти з особливими освітніми потребами – діти сліпі та із зниженим зором, глухі та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю, діти із складними вадами розвитку (у тому числі діти з розладами аутичного спектру), навчання і виховання яких здійснюється у спеціально створених умовах.

Термінологічні поняття

Корекційно-розвиткова робота – здійснення комплексу заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами у процесі навчання та виховання, що спрямований на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення, особистості дитини.

Термінологічні поняття

Білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом – цілеспрямований педагогічний процес організації та стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності дітей глухих та із зниженим слухом, спрямованої на оволодіння знаннями, вміннями і навичками, розвиток творчих здібностей, світогляду, морально-етичних поглядів та переконань з використанням засобів інтеграції словесної та жестової мов.

Життєва компетентність – здатність дитини з особливими освітніми потребами застосовувати на практиці знання, досвід, суспільні цінності, базові навички комунікації і соціально-побутової адаптації, набуті у процесі навчання та комплексної реабілітації.

В основу Державного стандарту покладено **особистісно орієнтований, компетентнісний та соціокультурний** підходи, що зумовлюють чітке визначення результативної складової вимог загальноосвітньої підготовки учнів у кожній освітній галузі по кожній із змістових ліній.

Впровадження ідей **особистісно орієнтованого навчання** зобов'язує вчителів активно і послідовно застосовувати на уроках різні моделі співпраці дітей (парна, групова робота, ігрові прийоми, інсценізація, зміна ролей), завдання різної складності, залучання учнів до творчості, самооцінки тощо.

При **соціокультурному підході** пріоритетне становище набуває орієнтація на навчання в контексті діалогу культур, що припускає створення дидактико-методичних умов для порівняльного гуманістично орієнтованого паралельного вивчення іншомовної та рідної культур при формуванні комунікативних умінь міжкультурного спілкування, при чому методичної домінантою має бути орієнтація на формування учнів як учасників діалогу культур.

Компетентнісний підхід означає формування в учнів знань, умінь, навичок, досвіду, ціннісних ставлень, які можуть цілісно реалізуватися на практиці, тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань.

Ключові компетентності:

- уміння вчитися;
- загальнокультурна;
- громадянська;
- компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій;
- здоров'язберезувальна;
- соціальна.

В основу Державного стандарту покладено
інноваційний підхід до навчання дітей з
особливими освітніми потребами:

- інклюзивне та інтегроване навчання;
- білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом (уведення української жестової мови як навчального предмета та засобу навчання);
- формування життєвої компетентності у процесі навчання та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами;
- формування життєвої компетентності у дітей з розумовою відсталістю як умови їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності.

Державний стандарт складається із:

- Базового навчального плану початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами з додатком;
- загальної характеристики інваріантної та варіативної складових змісту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами;
- державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки таких дітей.

У Базовому навчальному плані виділяється **інваріантна** та **варіативна** складові змісту освіти.

Інваріантна складова державного компонента змісту освіти містить обов'язкові навчальні галузі загальнокультурного і загальнодержавного значення та передбачає проведення корекційно-розвиткової роботи.

Варіативна складова забезпечує особливі потреби, пізнавальні інтереси та нахили учнів, відображає специфіку конкретного закладу, його розвивальну спрямованість у навчанні, своєрідність регіону, його історію та культуру, національні традиції, реалізацію індивідуального підходу до учня.

У базовому навчальному плані
виділяються три види обов'язкових
навчальних занять:

- заняття, що становлять основу загальної середньої освіти та корекційно-розвиткову складову;
- індивідуальні та групові заняття;
- курси за вибором учнів.

В основу **Державного стандарту** початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами покладено освітні галузі **«Мови і літератури», «Математика», «Природознавство», «Суспільствознавство», «Мистецтво», «Технології», «Основи здоров'я і фізична культура».**

За наявності відповідного методичного забезпечення та належної підготовки педагогічних працівників **за рахунок годин варіативної складової** можуть вивчатися додаткові курси за вибором, зокрема: **«Сходинки до інформатики», «Предметно-практичне навчання», «Абетка театрального мистецтва», «Цікава економіка»** та ін.

Освітня галузь “Мови і літератури” реалізується через навчальні предмети:

- «Українська мова (мова і читання)»
- «Російська, інша мова національної меншини (мова і читання)»
- «Іноземна мова».
- (З урахуванням особливостей розвитку та навчання дітей з розумовою відсталістю із змісту освітньої галузі “Мови і літератури” виключається змістова лінія “Іноземна мова”).

Освітні галузі **«Математика»**, **«Природознавство»** реалізуються через навчальні предмети **«Математика»** і **«Природознавство»**.

Освітня галузь **«Суспільствознавство»** реалізується навчальним предметом **«Я у світі»**.

Освітня галузь **«Здоров'я і фізична культура»** реалізується навчальними предметами **«Основи здоров'я»** та **«Фізична культура»**.

Освітня галузь **«Технології»** реалізується через предмети **«Трудове навчання»** та **«Інформатика»**.

Освітня галузь **«Мистецтво»** реалізується навчальними предметами **«Образотворче мистецтво»** і **«Музичне мистецтво»** або інтегрованим курсом **«Мистецтво»**.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей сліпих та зі зниженим зором

Мета: створення та забезпечення рівних можливостей для отримання доступної, якісної та ефективною початкової освіти, повноцінного психофізичного та особистісного розвитку, соціалізації та інтеграції дітей сліпих та зі зниженим зором через розвиток порушених фізичних та психічних функцій засобами корекційно-компенсаторного впливу.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять дітей сліпих та зі зниженим зором є:

- Розвиток та виправлення функцій зору, подолання вторинних порушень пізнавальної, орієнтувальної діяльності, мовлення, фізичного розвитку
- Компенсація і корекція порушень розвитку шляхом психолого-педагогічних (мовних, ігрових, музичних та ін.), лікувальних (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.) методик з максимальним використанням засобів індивідуальної корекції
- Надання допомоги для засвоєння системи знань, умінь і навичок в обсязі, визначеному державним стандартом освіти, повноцінного розвитку особистості дитини, її пізнавальних і творчих здібностей

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять дітей сліпих та зі зниженим зором є:

- Адаптація навчально-розвивального середовища до пізнавальних можливостей дітей сліпих та зі зниженим зором для опанування ключових життєвих компетентностей
- Розвиток слухового, дотикового, зорового, кінестетичного сприймання ознак та властивостей оточуючого світу. Формування уявлень про предмети, які наповнюють оточуючий простір.
- Орієнтування у замкненому та вільному просторі
- Розвиток особистісної, емоційно-вольової сфери та комунікативних навичок
- Накопичення необхідного досвіду самостійної життєдіяльності.

Корекційно-розвиткові заняття з дітьми глухими та зі зниженим слухом

Мета: формування в учнів способів орієнтування, комунікативної діяльності, засвоєння навчального матеріалу, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи з дітьми глухими та зі зниженим слухом є:

- Розвиток особистості (когнітивної, емоційно-вольової, ціннісно-мотиваційної і поведінкової сфер) та формування комунікативних навичок за допомогою словесної та жестової мов
- Подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності
- Удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвиток слухового сприймання), сприймання та продукування мовлення
- Розширення поняття про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць
- Посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення
- Індивідуальна корекція порушень розвитку засобами лікувальних методик (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.).

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять для дітей з тяжкими порушеннями мовлення є:

- Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення
- Подолання виявлених порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності
- Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку
- Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки
- Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку

Мета: формування пізнавальної діяльності, основних видів діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку школярів із затримкою психічного розвитку.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять для дітей із затримкою психічного розвитку є:

- Цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності: розвиток сенсорно-перцептивної діяльності і формування еталонних уявлень; розвиток мнемічної діяльності різної модальності;
- Формування мисленнєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій заміщення і наочного моделювання в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична); розвиток творчих здібностей
- Формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів): цілеспрямоване формування навчальної діяльності: вміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання завдань; всебічний розвиток предметно-практичної діяльності
- Корекційний розвиток емоційно-вольової сфери: формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки; подолання вже сформованих негативних якостей особистості; попередження й усунення афективних, негативних відхилень у поведінці

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять для дітей із затримкою психічного розвитку є:

- Розвиток мовлення. Розвиток усного мовлення шляхом: корекції порушень звуковимови, одночасно з формуванням фонематичних процесів; розвиток лексики й граматичного ладу мовлення; розширення обсягу словника, уявлень про довкілля у процесі мовленнєвої й пізнавальної діяльності; формування управління й узгодження слів у реченні, зв'язного мовлення; ініціацію контакту, взаємодію та підтримування спілкування зі значущими дорослими та однолітками. Формування писемного мовлення у процесі: розвитку фонематичного, складового аналізу й синтезу; становлення синтетичних прийомів поскладового читання; формування мотивації оволодіння графічним зображенням букв й розвиток смислового програмування письмового висловлювання; формування мовних операцій
- Розвиток психомоторики. Формування рухових вмінь та навичок; розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості; розвиток відчуття ритму; розвиток правильної постави, ходи, грації, рухів; розвиток загальної та дрібної моторики; розвиток моторних функцій і дихання.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з порушенням опорно-рухового апарату

Мета: створення та забезпечення психофізичного та особистісного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, корекції наявних порушень психофізичного розвитку та забезпечення умов для розвитку усіх психічних процесів, що сприятиме максимальній соціалізації таких дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять для дітей з порушенням опорно-рухового апарату є:

- Визначення наявних порушень психофізичного розвитку дитини із порушеннями опорно-рухового апарату
- Подолання порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені функціональні системи розвитку
- Попередження появи та корекція вторинних порушень психофізичного розвитку
- Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки
- Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльностей.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з розумовою відсталістю.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять для дітей з розумовою відсталістю є:

- Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічної адаптації та соціальної реабілітації дітей
- Розвиток та подолання порушень мовлення (усного та писемного), дихання та голосу у дітей, попередження можливих вторинних розладів
- Корекція та компенсація загальної та дрібної моторики учнів
- Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання для дітей з розумовою відсталістю, які мають розлади аутичного спектра, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

- Розвиток психомоторики (гармонізувати психофізіологічний статус; збагачувати руховий репертуар; тренувати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, витривалість).
- Сенсорний розвиток, сенсорна інтеграція (розвивати моторну імітацію, збагачувати чуттєвий досвід, формувати полісенсорне сприймання, коригувати сенсорну гіперчутливість, розвивати відчуття ритму, (структурування середовища і діяльності), розвивати дрібну моторику та зорово-моторну координацію).
- Соціально-комунікативний розвиток (розвивати здатність виконувати соціальні норми та правила поведінки, підпорядковуватися інструкціям, формувати комунікативні вміння, у тому числі невербальні, стимулювати розвиток мовлення (активний та пасивний словниковий запас), формувати соціально-побутові навички).

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання для дітей із затримкою психічного розвитку, які мають розлади аутичного спектра, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

- **Розвиток психомоторики.** Вдосконалювати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, влучність, витривалість)
- **Соціально-комунікативний розвиток** (формувати здатність до наслідування ланцюга дій, формувати здатність до підтримки та ініціювання соціальної взаємодії, формувати комунікативні уміння та навички діалогу, стимулювати розвиток зв'язного мовлення, розвивати навички соціальної поведінки і компетентності, розвивати здатність брати участь у соціально-рольових іграх)
- **Емоційно-мотиваційний розвиток** (розвивати довільність психічних функцій, розвивати та гармонізувати емоційну сферу, формувати емоційну саморегуляцію, розширювати інтереси (долання стереотипів), формувати пізнавальну та навчальну мотивацію).